

Konsert den 28 April 1892.

Program.

Kullervo, symfonisk dikt för orkester, soli och kör *Jean Sibelius.*

I.

Inledning.

II.

Kullervos ungdom.

III.

Kullervo och hans syster.*)

IV.

Kullervo tågar ut till strid.*)

V.

Kullervos död.*)

Orkesterföreningens orkester, fru E. Achté, herr A. Ojanperä och manskör (musikvänner) under ledning af undertecknad.

Konserten börjar kl. 8 e. m.

Jean Sibelius.

*) Se texten.

KULLERVO.

Symfonisk dikt

af

JEAN SIBELIUS.

Text.

III.

Kullervo Kalervon poika,
Sinisukka äijön lapsi,
Hivus keltainen korea,
Kengän kauto kaunokainen
Läksi viemähän vetoja
Maaajyviä maksamahan.

Vietyä vetoperänsä,
Maaajyväset maksettua
Rekehensä reutoaikse,
Kohennaikse korjahansa;
Alkoi kulkea kotihin,
Matkata omille maille.

Ajoa järyttelevi
Matkoansa mittelevi
Noilla Wäinön kankahilla,
Ammoin raatuilla ahoilla.

Neiti vastahan tulevi
Hivus kulta hiihtelevi
Noilla Wäinön kankahilla,
Ammoin raatuilla ahoilla.

Kullervo Kalervon poika
Jo tuossa päättelevi,
Alkoi neittä haastatella
Haastatella, houkutella:

Kullervo:

„Nouse neito korjahani,
Taaksi maata taljoilleni!“

Neiti suksilta sanovi,
Hiihtimiltä hioavi:

Sisar:

„Surma sulle korjahasi,
Tauti taaksi taljoillesi!“

Kullervo Kalervon poika,
Sinisukka äijön lapsi
Iski virkkua vitsalla,
Helähytti helmivyöllä,
Virku juoksi, matka joutui,
Tie vierä, reki rasasi;

Neiti vastahan tulevi,
Kautokenkä kaaloavi
Selvellä meren selällä,
Ulapalla aukealla.

Kullervo Kalervon poika
Hevoista päättelevi,
Suutansa sovrittelevi,
Sanojansa säätelevi:

Kullervo:

„Tule korjahan korea,
Maan valio matkoihini!“

Kullervo, Kalervo-sonen,
Gubbens son med blåa strumpor,
Med det sköna gula håret,
Med de vackra läderskorna,
Drog åstad att skatt betala,
Att erlægga räntespannmål.

När han afbetalat skatten,
När han erlagt räntespannmåln
Slänger han sig ner i släden,
Tager plats uti sin skrinda,
Börjar att till hemmet färdas.
Styr till egna bygder åter.

Fram med gny och brak han åker,
Mäter sträckan af sin hemväg
Uppå Wäinös vida moar,
Uppå fordom svedda märker.

Och en mö med gyllne lockar
Möter honom då på skidor
Uppå Wäinös vida moar,
Uppå fordom svedda märker.

Kullervo, Kalervo-sonen,
Bringar straxt sin häst att stanna,
Börjar att med flickan språka,
Bjuder henne, lockar henne:

Kullervo:

„Stig, o jungfru, i min släde,
Kom att hvila här på fällen!“

Jungfrun styr förbi och säger,
Skidar undan, svarar spefullt:

Systemern:

„Döden stige i din släde,
Sjukdomen på dina fällar!“

Kullervo, Kalervo-sonen
Gubbens son med blåa strumpor,
Slår sin raske häst med spöet,
Med den perlbesatta piskan,
Fälten springer, färden lider,
Släden knarrar, vägen aftar;

Och en mö med snörda kängor
Kommer honom då till möte
Ute på det vida hafvet,
På dess breda, öppna yta.

Kullervo Kalervo-sonen,
Hejdar straxt sin häst i loppet,
Talar sirligt så och säger
Ordnar sina ord med omsorg:

Kullervo:

„Kom, du sköna, i min släde,
Följ med mig, du landets prydna!“

Neiti vastahan sanovi,
Kautokenkä kalkuttavi:

Sisar:

„Tuoni sulle korjahasi,
Manalainen matkoihisi!“

Kullervo Kalervon poika
Sinisukka äijön lapsi
Iski virkkua vitsalla,
Helähytti helmivyöllä,
Virkku juoksi, matka joutui,
Reki vieri, tie lyheni;

Neiti vastahan tulevi,
Tinarinta riioavi

Noilla Pohjan kankahilla
Lapin laajoilla rajoilla.

Kullervo Kalervon poika,
Hevoistansa hillitsevi
Suutansa sovittelevi,
Sanojansa säätelevi:

Kullervo:

„Käy neito rekoseheni,
Armas alle vilttieni
Syömähän omeniani,
Puremahan päähkeniä!“

Neiti vastahan sanovi,
Tinarinta riuskuttavi;

Sisar:

„Sylen keho kelkkahasi,
Retkale rekosehesi;
Vilu on olla viltin alla,
Kolkko korjassa eleä.“

Kullervo Kalervon poika,
Sinisukka äijön lapsi
Koppoi neion korjahansa,
Reualti rakosehensa,
Asetteli takjoillensa,
Alle viltin vieretteli.

Neiti tuossa noin sanovi,
Tinarinta riitelevi:

Sisar:

„Päästä pois minua tästä,
Laske lasta vallallensa,
Kunnotointa kuulemasta,
Pahalaista palvomasta,
Tahi potkin pohjan puhki,
Levittelen liistehesi,
Korjasi pilasteheksi,
Rämäksi re'en retukan.“

Kullervo Kalervon poika
Sinisukka äijön lapsi
Aukaisi rahaisen arkun,
Kimahutti kirjakannen,
Näytteli hopeitansa,
Verkaliuskoja levitti,
Kultasuita sukkasia
Vöitänsä hopeapäitä,

Verat veivät neien mielen,
Raha muutti morsiamen
Hopea hukuttelevi
Kulta kiuhauttelevi.

Jo antoi Jumala aamun,
Toi Jumala toisen päivän,
Niin neiti sanoiksi virkki,
Kysytteli, lausutteli:

Sisar:

„Mist' olet sinä sukuisin,
Kusta rohkea rotuisin?
Lienet suurtaki sukua
Isoa isän aloa.“

Kullervo Kalervon poika
Sanan virkkoi, noin nimesi:

Jungfrun gifver då till gensvar,
Mön i kängor säger spefullt:

System:

„Tuoni komme i din släde,
Manalainen må dig följa!“

Kullervo Kalervo-sonen
Gubbens son med blåa strumpor,
Ger sin häst ett slag med spöet,
Med den perlebeprydda piskan;
Fålen springer, färden lider,
Släden skriker, vägen aftar;

Och en mö med brisk vid bröstet
Hastar honom då till möte
Uppå Pohjas öde moar,
Invid Lapplands vida gränser.

Kullervo Kalervo-sonen
Hejdar straxt sin häst i farten,
Talar sirligt så och säger
Lägger orden med all omsorg:

Kullervo:

„Stig, o jungfru, i min släde,
Kom, du väna, under fällen,
Äpplen skall du få förtära,
Nötter skall du här få knäcka!“

Spefullt svarar honom jungfrun,
Så den tennbriskprydda säger:

System:

„Spotta må jag i din kälke,
I din släde, usle vräkling;
Kallt det är inunder fällen,
Vedervärdigt i ditt äkdon!“

Kullervo Kalervo-sonen,
Gubbens son med blåa strumpor
Rycker jungfrun i sin skrinna,
Slänger flickan in i släden,
Sätter mön på sina fallar,
Tager henne under täcket.

Harmsen tager mön till orda,
Yttrar så den tennbriskprydda:

System:

„Släpp mig, släpp mig ut ur släden,
Låt mig, arma barn, få slippa
Att ditt djerfva tilltal höra,
Att uppå din fräckhet lyssna,
Eljest sönderslår jag botten,
Sparkar lös din spelträdsmatta,
Trampar slädens korg i stycken,
Slår i kras ditt usla äkdon!“

Kullervo Kalervo-sonen,
Gubbens son med blåa strumpor,
Öppnar då sin penningkista,
Slänger upp det granna locket,
Visar henne allt sitt silfver
Tar ur kistan klädesstycken,
Strumpor ock, med gyllne kanter,
Gördlar, smyckade med silfver.

Klädet fångslar flickans sinne,
Myntet ändrar tärnans tankar,
Silfret jungfruns häg betager,
Guldet möns förderf bereder.

Morgon skänkte Gud åno,
Lät en annan dag begynna;
Sade då den unga jungfrun,
Tog till orda sjelf och sporde:

System:

„Hvadan leder du din härkomst,
Djerfve, säg, hvad ätt dig fostrat?
Stor är visst den slägt du tillhör,
Och din fader vida frejdad?“

Kullervo Kalervo-sonen
Yttrade ett ord och sade:

Kullervo:

En ole sukua suurta,
En suurta, enkä pientä,
Olen kerran keskimmäistä,
Kalervon katala poika
Tuhma poika tuiretuinen,
Lapsi kehjo keiretyinen;
Vaan sano oma sukusi,
Oma rohkea rotusi,
Jos olet sukua suurta,
Isoa isän aloa.“

Neiti varsin vastoavi,
Sanan virkkoi, noin nimesi:

Sisar:

„En ole sukua suurta,
Enkä suurta, enkä pientä,
Olen kerran keskimmäistä,
Kalervon katala tyttö,
Tyhjä tyttö tuiretuinen,
Lapsi kehjo keiretyinen.
Ennen lasna ollessani
Emon ehtoisen eloilla,
Läksin marjahan metsälle,
Alle vaaran vaapukkahän;
Poimin maalta mansikoita,
Alta vaaran vaapukoita,
Poimin päivän, yön lepäsin,
Poimin päivän, poimin toisen,
Päivälläpä kolmannella
En tiennyt kotihin tietä;
Tiehnyt metsähän veteli,
Ura saatteli salolle.

Siinä istuin, jotta itkin,
Itkin päivän, jotta toisen,
Päivänäpä kolmantena
Nousin suurelle mäelle,
Korkealle kukkulalle,
Tuossa huusin, hoilaelin,
Salot vastahan saneli,
Kankahat kajahtelivat:
„„Elä huua hullu tyttö,
Elä mieletöin melua,
Ei se kuulu kumminkana,
Ei kuulu kotihin huuto!““
Päivän päästä kolmen, neljän,
Viien, kuuen viimeistäki
Kohennihen kuolemahan,
Heitihen katoamahan;
Enkä kuollut kuitenkin,
En mä kalkinen kaonnut.

Oisin kuollut kurja raukka,
Oisin katkennut katala,
Äsken tuosta toisna vuonna,
Kohta kolmanna kesänä,
Oisin heinäna helynnyt,
Kukostellut kukkapäänä,
Maassa marjana hyvänä,
Punaisena puolukkana
Nämät kummat kuulematta,
Haikeat havaitsematta.“

Sai toki sanoneheksi,
Kerran kertoelleheksi;
Hetä repsahti re'estä,
Siitä juoksihe jokehen,
Kosken kuohu un kovahan,
Palavahan pyörtehesen;
Siihen surmansa sukusi,
Kuolemansa kohtaeli,
Löysi turjan Tuonelassa,
Armon aaltojen seassa.

Kullervo Kalervon poika
Pyyhättihe korjastansa,
Alkoi itkeä isosti,
Valitella vaikeasti.

Kullervo:

„Voi poloinen päiviäni,
Voipa kurja kummiani,
Kun pi'in sisarueni,
Turmelin emoni tuoman!

Kullervo:

Stor är ej den slägt jag tillhör,
Icke stor, ej heller liten,
Endast mitt emellan båda:
Sön jag är af Kalervoinen,
Är en stackars häglös gosse,
En förvänd och vetlös sälle.
Men förtälj din egen härkomst,
Nämna den höga ätt dig fostrat:
Stor är väl den slägt du tillhör,
Och din fader vida frejdad?“

Flickan gifver då till gensvar,
Yttrar dessa ord och säger:

Systemn:

„Stor är ej den ätt jag tillhör,
Icke stor, ej heller ringa,
Endast mitt emellan båda:
Jag är Kalervoinens dotter,
Är en stackars tanklös flicka,
Blott ett barn, förvändt och vetlöst!
Engång i mina barndomsdagar,
Hemma hos min goda moder,
Gick jag ut att plocka hallon,
Bär vid bergets fot i skogen;
Smultron sökte jag på tufvan,
Hallon invid bergets slutning,
Plockade i tvenne dagar,
Sof om nätterna i skogen,
Men uppå den tredje dagen
Väg ej mer jag fann till hemmet:
Vägen ledde in i skogen,
Stigen bort i ödemarken.

Der jag satt, och gret så bittert,
Gret en dag och gret en annan,
Men uppå den tredje dagen
Gick jag till en väldig backe,
Steg upp på den högsta toppen,
Ropte der af alla krafter,
Men ur skogen hördes ljuda,
Marne till gensvar gifvo:
„Ropa ej, du dumma flicka,
Väsna ej så oförståndigt;
Ropet höres dock af ingen,
Kan i hemmet ej förnimmas!““

När då tre till fyra dagar,
Fem, och sex, till ända lupit,
Gaf jag slutligt mig förlorad,
Gjorde mig beredd på döden;
Det oaktadt dog jag icke,
Omkom ej, jag olycksfulla.

Om jag hade dött, jag arma,
Om jag usla fallit unnan,
Kanske att på andra året
Kanske under tredje sommarn
Som ett gräs jag grönskat hade,
Blomstrat som en vacker blomma,
Vuxit som ett här på marken,
Som ett lingon, rödt, på tufvan,
Obekant med dessa öden,
Fremmande för dessa sorger!“

Knappast har hon yttrat detta,
Knappast dessa ord hon utsagt,
Lånar hon ur släden ilar
Och i strömmens djup sig störtar,
Ner i forsens vilda vågsvall,
I dess skumbetäckta hvirfvel;
Så hon gick sin död till möte,
Gick på detta sätt sin bane
Fann i Tuonela en tillflykt,
Ro bland strömmens djupa vågor.
Kullervo Kalervo-sonen,
Reste sig utur sin släde,
Började att bittert gråta,
Utbrast nu i högljudd klagan:

Kullervo:

„Ve mig, ve mitt lif, jag arme,
Ve mitt hårda olycksöde!
Kränkt jag har min egen syster,
Skändat sjelf min moders lifsfrukt!

Voi isoni, voi emoni,
 Voi on valtavanhempani,
 Minnekä minua loitte,
 Kunne kannoitte katalan!
 Parempi olisin ollut
 Syntymättä, kasvamatta,
 Ilmahan sikeämättä,
 Maalle tälle täytymättä;
 Eikä surma suoriin tehnyt,
 Tauti oikein osannut,
 Kun ei tappanut minua,
 Kaottanut kaksi-öisnä.“

O min fader, o min moder.
 O j kära ålderstigna!
 Hvarför gåfven j mig lifvet,
 Hvartill fostrades jag arme?
 Vida bättre hade varit
 Att ej födas, att ej vexe,
 Att ej alstras fram i ljuset,
 Tvingas fram till denna verden.
 Icke väl har döden handlat,
 Rätt har ingen sjukdom hittat,
 Då de icke bort mig röfvat,
 Dödat mig, två nätter gammal.“

IV.

Motto.

Kullervo Kalervon poika,
 Sinisukka äijön lapsi
 Läksi soitellen sotahan,
 Ilotellen tappelohon;
 Soitti suolla, soitti maalla,
 Kajahutti kankahalla,
 Rojahutti ruohokossa,
 Kulahutteli kulossa.

Motto.

Kullervo Kalervo-sonen,
 Gubbens son med blåa strumpor,
 Drog med högljudt spel i härnad,
 Ut i krig med klang och jubel,
 Spelade på kärr och marker,
 Lät sitt horn kring heden skalla,
 Kring de gröna fälten klinga,
 Mäktigt ljuda öfver ljungen.

V.

Kullervo Kalervon poika
 Otti koiransa keralle,
 Läksi tietä telkkimähän,
 Korpehen kohoamahan;
 Kävi matkoa vähäisen,
 Astui tietä pikkaraisen,
 Tuli tuolle saarekselle,
 Tuolle paikalle tapahtui,
 Kuss' oli piian pillannunna,
 Turmellut emonsa tuoman.
 Siin' itki ihana nurmi,
 Aho armahin valitti,
 Nuoret heinät hellitteli,
 Kuikutti kukat kanervan
 Tuota piian pillannunna,
 Emon tuoman turmellusta,
 Eikä nousnut nuori heinä,
 Kasvanut kanervan kukka,
 Ylennyt sialla sillä,
 Tuolla paikalla pahalla,
 Kuss' oli piian pillannunna,
 Emon tuoman turmellunna.

Kullervo Kalervon poika
 Tempasi terävän miekan,
 Katselevi, kääntelevi,
 Kyselevi, tieteleivi;
 Kysyi mieltä miekaltansa,
 Tokko tuon tekisi mieli
 Syöä syyllistä lihoa,
 Viallista verta juoa,
 Miekka mieltä miehen mielen,
 Arvasi uron pakinan,
 Vastasi sanalla tuolla:
 „Miks' en söisi mielelläni,
 Söisi syyllistä lihoa,
 Viallista verta joisi,
 Syön lihoa syyttömänki,
 Juon verta viattomanki.“

Kullervo Kalervon poika,
 Sinisukka äijön lapsi,
 Pään on Peltohon sysäsi,
 Perän painoi kankahasen,
 Kären käänti rintahansa,
 Itse iskihe käreille,
 Siihen surmansa sukesi,
 Kuolemansa kohtaeli.

Se oli Surma nuoren miehen,
 Kuolo Kullervo-urohon.
 Loppu ainakin urosta,
 Kuolema kova-osaista.

(Kalevala.)

Kullervo Kalervo-sonen,
 Tog då hunden med på färden
 Och begynte utåt vandra,
 Styrde ut i ödemarken.
 När en liten stund han vandrat,
 Gått på vägen fram ett stycke,
 Kom han till den plats i skogen,
 Nådde han det olycksställe,
 Der han kränkt den unga jungfrun,
 Der sin moders barn han skändat.
 Och der gret den gröna lindan,
 Genom lunden ljöd en klagan,
 Alla örter små, de sörjde,
 Ljungens blommor fällde tårar
 Öfver jungfrun, som förfördes,
 Modrens frukt, som här förstördes.
 Gräset reste sig ej längre,
 Ljungens blommor hade vissnat,
 Höjde sig ej här numera,
 På det olycksdigra stället,
 Der den unga mön förfördes,
 Der hans modersfrukt förstördes.

Kullervo Kalervo-sonen,
 Drog sitt skarpa svärd ur slidan,
 Vände på det och besåg det,
 Forskade och öfverlade,
 Sökte tyda svärdets mening,
 Sporde om det kunde vilja
 Skuldbelastadt kött förtära
 Dricka blodet af en brottsling.
 Svärdet anar mannens mening,
 Klingan fattar hjeltens fråga
 Svarar dessa ord och säger:

„Hvarför skulle jag ej gerna
 Skuldbelastadt kött förtära,
 Dricka brottsligt blod med nöje?
 Äfven skuldfritt kött förtär jag,
 Dricker blod, af brott ej söladt.“

Kullervo Kalervo-sonen,
 Gubbens son med blåa strumpor,
 Stötte fästet ner i jorden,
 Tryckte in det djupt i sanden,
 Vände udden upp mot bröstet
 Störtade sig sjelf på udden,
 Fann på detta sätt sin bane,
 Mötte så sin död omsider.

Så förgicks den unge hjelten,
 Denna död fick Kullervoimen,
 Det var hjeltens lefnadsände,
 Olyckssonens slut för evigt.

(Öfvers. af K. Collan.)